

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРОПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Висвітлено особливості обліку витрат операційної діяльності на сільськогосподарських підприємствах. Розроблено рекомендації щодо більш точного розподілу загальновиробничих витрат в умовах значної сезонності праці суб'єктів господарювання аграрної сфери.

Аннотация. Освещены особенности учета расходов операционной деятельности на сельскохозяйственных предприятиях. Разработаны рекомендации к более точному распределению общепроизводственных расходов в условиях значительной сезонности труда субъектов хозяйствования аграрной сферы.

Annotation. The features of the account of operational activity expenses on the agricultural enterprises are covered in the article. The recommendations of more accurate distribution of general production expenses in the conditions of considerable seasonality of agrarian business entities' work are developed.

Ключові слова: витрати, загальновиробничі витрати, біологічні активи.

Україна сьогодні може і повинна мати стійкий агропромисловий комплекс, спроможний вирішувати складні соціально-економічні завдання, забезпечувати продовольчу безпеку країни. Сучасний рівень конкурентоспроможності сільськогосподарських суб'єктів доволі низький. Ефективність функціонування підприємств залежить від рівня операційних витрат. В умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Можливість усунення або передбачення впливу негативних факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат виробництва, тому дослідження цієї теми є актуальним.

Питанням організації обліку витрат та удосконалення методик його ведення присвячені наукові праці таких сучасних вітчизняних фахівців, як: Огітчук М. Ф., Жук В. М., Моссаковський В. Б., Мельничук Б. В. та ін.

Однак, проаналізувавши ряд літературних джерел, можемо зробити висновок, що методика обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах потребує дослідження як теорії, так і практики.

Метою дослідження є виявлення шляхів удосконалення обліку витрат

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання:

- визначити особливості обліку витрат на агропідприємствах;
- скласти схему обліку витрат на великих та малих підприємствах;
- розглянути методичку розподілу непрямих витрат на підприємствах із сезонною працею.

Об'єктом дослідження є облік операційної діяльності сільськогосподарських підприємств різних форм господарювання.

Предметом дослідження визначено облік прямих та розподіл загальновиробничих витрат у процесі виробництва на підприємствах.

Відповідно до П(С)БО 30 "Біологічні активи" [1], витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біологічних активів та отриманням сільськогосподарської продукції, визнаються витратами основної діяльності. Облік витрат ведеться за окремими об'єктами обліку витрат (окремими видами біологічних активів та/або їх групами) відповідно до П(С)БО 16 "Витрати" [2].

До складу витрат, пов'язаних з біологічними перетвореннями, належать: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, загальновиробничі витрати.

Синтетичний облік витрат і вихід сільськогосподарської продукції здійснюють на рахунку 23 "Виробництво", до якого ведуть субрахунки: 1 "Рослинництво", 2 "Тваринництво", 3 "Допоміжні виробництва", 4 "Підсобні (промислові) виробництва" тощо.

Аналітичний облік на рахунку 23 здійснюють за встановленими об'єктами обліку витрат, зокрема, за видами виробництв, статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється.

Витрати в рослинництві обліковують за такими статтями: витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, насіння і садовий матеріал, добрива, засоби захисту рослин, роботи та послуги, витрати на утримання основних засобів, на організацію виробництва й управління.

Облік витрат і виходу продукції тваринництва слід вести на субрахунку другого порядку 232 "Тваринництво", на дебеті якого відображають витрати, а на кредиті — вихід продукції за плановою собівартістю протягом року, а в кінці року планову собівартість доводять до фактичного рівня.

На кожному аналітичному рахунку облік витрат ведуть за такими статтями: витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, засоби захисту тварин, корми, роботи та послуги, витрати на утримання основних засобів (амортизація, паливо, будівельні матеріали тощо).

Загальновиробничі витрати відображають по дебету рахунку 91 "Загальновиробничі витрати".

Невеликі за розміром сільськогосподарські підприємства для складання звіту про фінансові результати повинні накопичувати інформацію про виробничі витрати за елементами, що передбачено в системі рахунків 8 класу. Такі підприємства можуть не використовувати рахунки 9 класу "Витрати діяльності" та рахунок 23 "Виробництво". У кінці року накопичені за елементами витрати одночасно з доходами списуються безпосередньо на рахунок 79 "Фінансові результати".

Така організація обліку виробництва не дозволяє в системному порядку визначати фактичну собівартість виготовленої продукції, тому для виробничих підприємств допустимий перехідний варіант обліку з частковим застосуванням

рахунку 23. При цьому частину прямих витрат виробництва та загальновиробничих щомісячно списують з кредиту рахунків 80 – 84 на дебет рахунку 23, а з кредиту цього рахунку списують собівартість одержаної продукції. Решту ж витрат, пов'язаних з управлінням підприємством загалом, збутом продукції та іншою операційною діяльністю, щомісячно або в кінці року списують безпосередньо в дебет рахунку 79.

Загальну схему відображення операцій за скороченою схемою рахунків для малих сільськогосподарських підприємств наведено на рис. 1.

Великі підприємства застосовують рахунок 23 та рахунки 9 класу. Перегрупування витрат за елементами для складання звітності вони можуть здійснювати в позасистемному порядку (без 8 класу). Розроблену автором схему обліку виробництва наведено на рис. 2.

Головна проблема обліку витрат полягає у тому, що, застосовуючи існуючу на сьогодні методологію, керівництво господарства отримує неповну інформацію про витрати за окремими культурами. На відповідні дати відображені за об'єктами лише прямі витрати. Аби уникнути вказаних недоліків, пропонуємо розподіляти загальновиробничі витрати на об'єкти обліку не один раз у кінці року, як практикується сьогодні, а щомісячно. Це дасть більш повну інформацію про витрати, понесені на виробництво продукції в момент її вирощування та оприбуткування.

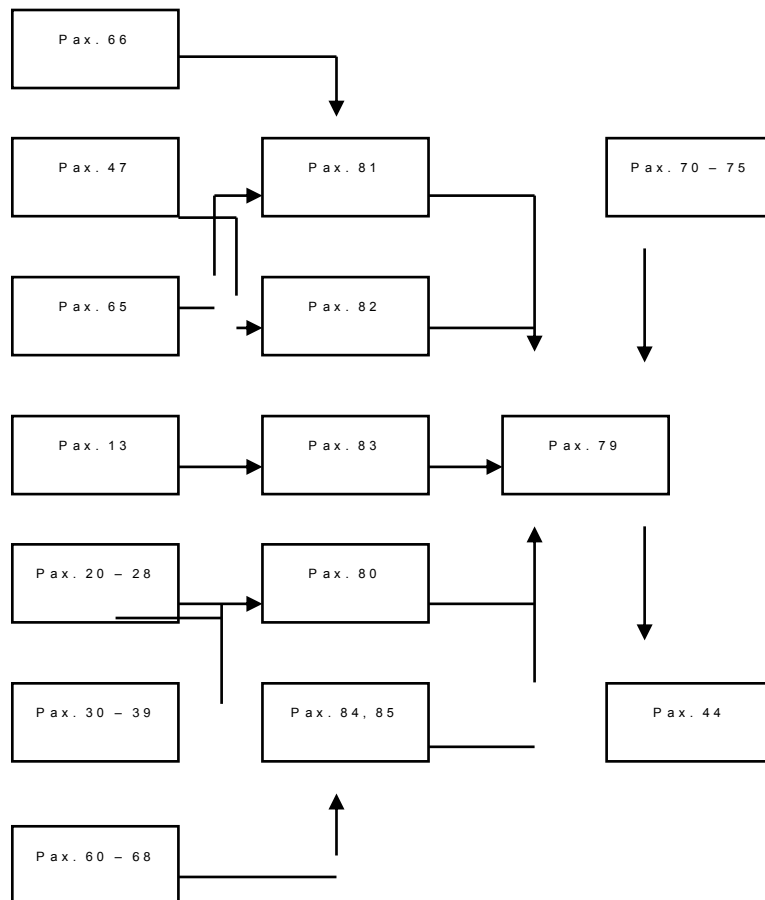

Рис. 1. Спрощена схема обліку виробничих витрат для малих сільськогосподарських підприємств [3, с. 566]

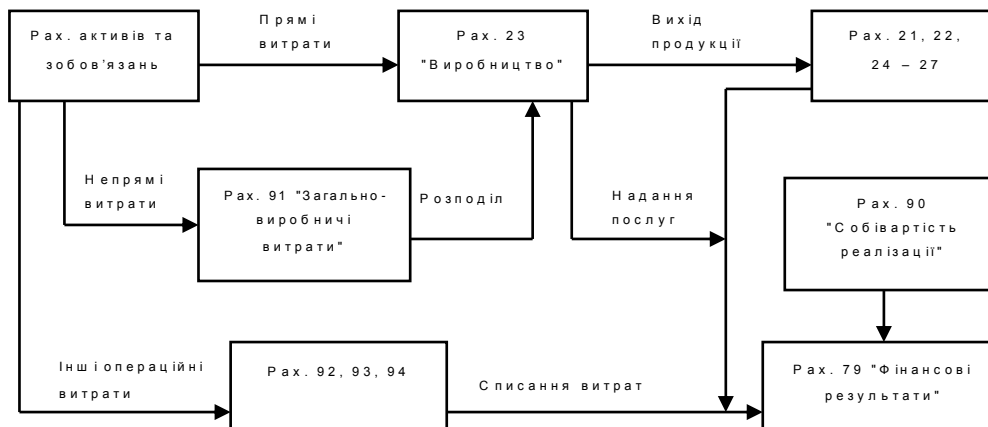

Рис. 2. Схема обліку виробничих та інших витрат операційної діяльності великих сільськогосподарських підприємств

Для цього треба визначити, відповідно до якої бази слід розподіляти загальновиробничі витрати на об'єкти обліку. Можливими базами для розподілу є години праці, заробітна плата, обсяг діяльності, прямі витрати. На думку автора, в сільському господарстві доцільно розподіляти пропорційно загальній сумі прямих витрат, за винятком вартості насіння, кормів та напівфабрикатів, бо вони передаються у виробництво за справедливою вартістю, а не за собівартістю.

Підприємство для щомісячного розподілу загальновиробничих витрат може застосовувати наперед визначені ставки розподілу. Вони встановлюються на умові, що змін в обсягах та структурі виробництва не передбачається. Ставка розподілу розраховується як:

$$C_p = \frac{ЗВ_{пл.}}{ПВ_{пл.}}$$

де C_p – ставка розподілу загальновиробничих витрат;

ЗВ пл.(мин. пер.) – загальновиробничі витрати за плановий період;

ПВ пл.(мин. пер.) – прямі витрати за плановий період.

Таким чином, загальновиробничі витрати можна буде відносити на рахунок 23 протягом звітного періоду на кожен культуру. У кінці року розподілені загальновиробничі витрати коригують відповідно до фактичних за проводкою Д-т 23 К-т 91. Якщо фактичні загальновиробничі витрати більші за розподілені, то сума списується прямою проводкою. У противному разі проводка здійснюється методом сторно.

Застосування запропонованої методики обліку витрат зумовлює уточнення підходів до визначення фінансових результатів сільськогосподарського виробництва. При

визначенні фінансового результату від первісного визнання на кожну звітну дату враховуються також розподілені загальнопромислові витрати. Такий підхід забезпечить виконання принципу превалювання сутності над формою і сприятиме відображенню більш достовірної інформації про обсяг витрат. Тема обліку витрат потребує подальшого вивчення через постійні зміни в обсягах та структурі виробництва сільськогосподарського сектору.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Біологічні активи : ПСБУ 30, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18.11.05 р. № 790 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>. 2. Витрати : ПСБУ 16, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua/>. 3. Огійчук М. Ф. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, Л. Г. Панченко ; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 4-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2007. – 979 с.